

СВІТОВИЙ РИНОК ЗЕРНОВИХ КУЛЬТУР В УМОВАХ ПАНДЕМІЇ КОРОНАВІРУСУ

Г. М. Широкий, головний консультант відділу нових викликів центру зовнішньополітичних досліджень Національного інституту стратегічних досліджень

Висновки

Очікується, що у 2020 році обсяг світового виробництва зерна перевищить рекордний рівень 2019 року.

Зберігатиметься тенденція щодо збільшення світового споживання та торгівлі зерновими культурами, спричинена зокрема щорічним більше ніж 80-мільйонним приростом населення.

Пандемія коронавірусу суттєво не вплинула на світовий ринок зернових культур, проте зберігається певна невизначеність через втрати доходів внаслідок вжитих країнами обмежувальних заходів щодо стримування поширення хвороби та світового економічного спаду.

Скорочення обсягів виробництва пшениці та посилення експортного попиту у поєднанні з послабленням обмінного курсу гривні будуть додатковими факторами, які формуватимуть внутрішні ціни на пшеницю в Україні.

Нові можливості для української кукурудзи відкриваються у Китаї, який активно відновлює виробництво свинини, що скоротилося через спалах африканської чуми свиней, та у ЄС у зв'язку з неврожаєм та обмеженістю пропозиції фуражної пшениці.

Загальна ситуація

Згідно з прогнозом Продовольчої та сільськогосподарської організації ООН (далі – ФАО)¹ **світове виробництво зернових** у 2020 році становитиме майже 2 790 млн тонн, що перевищить рекордний рівень 2019 року на 81,3 млн тонн (3 %).

¹ <http://www.fao.org/3/ca9803en/ca9803en.pdf>

Загальносвітове виробництво пшениці не зміниться у порівнянні з минулорічним урожаєм і оцінюється в обсязі 761,5 млн тонн, що перевищує середні показники. Збільшення прогнозу в основному обумовлено переглядом у бік підвищення прогнозу виробництва пшениці в Австралії, Індії, а також в Російській Федерації, що з надлишком компенсувало зниження прогнозів виробництва пшениці у Європейському Союзі, Великій Британії та Україні.

Світове виробництво фуражних зернових в 2020 році також підвищено до 1 519 млн тонн, що на 73 млн тонн (5 %) більше за показник 2019 року. Зростання прогнозу зумовлене збільшенням прогнозу виробництва ячменю в Австралії, ЄС і Туреччині та нарощуванням виробництва кукурудзи в ЄС, США та Україні, а також рекордним урожаєм цієї культури в Бразилії.

Світове виробництво рису в 2020 році складе 509,2 млн тонн, що на 1,7 % більше, ніж в 2019 році. Підставою для перегляду прогнозу в сторону невеликого підвищення в першу чергу стало поліпшення видів на урожай в країнах Південної Америки, який завдяки сприятливим погодним умовам може досягти максимального історичного рівня.

Світова торгівля зерном в сезоні 2020-2021 рр. досягне нового рекордного показника 435 млн тонн, що на 9 млн тонн (2,1 %) більше, ніж в сезоні 2019-2020 рр. При цьому очікується, що торгівля фуражними зерновими в сезоні 2020-2021 рр. встановиться на рівні 208,8 млн тонн і буде більшою на 2,4 % в порівнянні з сезоном 2019-2020 рр. за рахунок зростання імпортного попиту з боку Китаю, який за інформацією Міністерства сільського господарства США (далі – МСГ США) нарощує виробництво свинини, що значно скоротилося внаслідок спалаху африканської чуми свиней. Завдяки збільшенню обсягів експорту з Австралії і Канади, що з надлишком компенсує скорочення експорту з ЄС та України, ФАО також передбачає рекордно високий рівень світової торгівлі пшеницею, який становитиме 178,7 млн тонн, що на 1,5 млн тонн (близько 1 %) більше, ніж в попередньому сезоні. Водночас, поживлення попиту на рис в Африці призведе до зростання торгівлі рисом в 2021 календарному році до 47,6 млн тонн (трирічний максимум), що на 6 % більше, ніж в 2020 році.

Слід відзначити, що у червні місяці поточного року зберігалася тенденція до зниження цін на зернові, що пов'язано з початком поставок зерна нового урожаю та покращенням прогнозів урожаю в основних країнах-експортерах.

Виходячи з показників виробництва, споживання, запасів та торгівлі, сектор зернових культур в цілому демонструє стійкість до кризи, викликаній пандемією коронавірусу (*слайд № 1*).

Україна

За прогнозами ФАО, в Україні виробництво зернових зменшиться на 3,5 % до 72,2 млн тонн переважно у результаті досить значного скорочення виробництва пшениці (слайд № 2). Прогноз поставок пшениці з України становить 16,5 млн тонн, що на 8 відсотків нижче середнього за п'ять років. Крім того, очікується, що з України буде поставлено за кордон 30 млн тонн кукурудзи.

Оцінка показників виробництва та експорту зернових культур, скоріш за все, буде збільшена, оскільки погодні умови у травні та влітку в деякій мірі позитивно вплинуть на врожай як ранніх, так і пізніх зернових культур.

Передбачається зменшення обсягів виробництва пшениці та ячменю в Україні у порівнянні з попереднім роком через дефіцит опадів у березні та квітні, зокрема на півдні України. Водночас, очікується майбутній рекордний урожай кукурудзи.

Сполучені Штати Америки

За інформацією ФАО, у США виробництво зернових культур збільшиться на 14,6 % і становитиме 481,8 млн тонн (слайд № 2). Проте, МСГ США у своєму липневому звіті² різко знизило прогноз виробництва зернових культур до 450,9 млн тонн. Враховуючи це, у поточному маркетинговому році експорт пшениці дещо зменшиться (на 1,5 %) і складе 26 млн тонн, поставки кукурудзи збільшаться на 17 % до 55 млн тонн, а сорго – на 11,1 % до 6 млн тонн.

Очікується скорочення виробництва пшениці у 2020 році, що обумовлено зменшенням площі посівів внаслідок низьких цін на пшеницю у минулому році та зниженням врожайності через несприятливі погодні умови. На відміну від пшениці, виробництво кукурудзи досягне вищого за минулорічний рівня, в основному за рахунок розширення посівних площ, хоча і меншого, ніж очікувалося.

Канада

У Канаді валовий збір зерна досягне 63,2 млн тонн, що на 3,7 % більше у порівнянні з попереднім роком (слайд № 2). При цьому передбачається, що Канада експортує 25 млн тонн пшениці, що більше на 16,3 % проти минулого року, та збільшить експорт фуражних зернових (в основному ячменю та кукурудзи) на 2,1 % до 4,8 млн тонн³.

Прогнозується збільшення виробництва пшениці проти показника 2019 року, що пояснюється привабливими для фермерів цінами і відповідним збільшенням посівних площ під пшеницею. Виробництво кукурудзи

² <https://apps.fas.usda.gov/psdonline/circulars/grain.pdf>

³ <http://www.fao.org/3/ca9509en/ca9509en.pdf>

прогнозується вище середнього, оскільки очікується зростання урожайності, що компенсує незначне скорочення посівних площ.

Європейський Союз

Виробництво зернових культур в ЄС скоротиться на 11,1 % до 288,8 млн тонн (слайд № 2), а експорт пшениці впаде на 15,2 % до 28 млн тонн, експорт фуражних зернових (переважно ячменю та кукурудзи) відповідно зазнає падіння на 21,6 % до орієнтовно 9,8 млн тонн³.

Виробництво пшениці прогнозується на значно нижчому рівні, ніж у попередньому році, здебільшого за рахунок зменшення посівних площ та несприятливих погодних умов. Виробництво ячменю також знизиться до найнижчого середнього рівня через зменшення площ сівби та врожайності. Сукупне виробництво кукурудзи серед країн Європейського Союзу практично не зміниться.

Австралія

Порівняно з попереднім роком урожай зернових культур збільшиться на 47,6 % і складе 39,6 млн тонн (слайд № 2). На тлі збільшення виробництва пшениці та кормових культур (ячменю, сорго та вівса) зростуть поставки цих зернових культур за кордон на 55,5 % до 14 млн тонн та на 28,9 % до 4,9 млн тонн відповідно³.

Прогнозується виробництво пшениці на значно більшому рівні, що перевищує обсяг попереднього року, у якому відбулося серйозне скорочення врожаю через посуху. Прогноз щодо стрімкого збільшення виробництва базується на розширенні площі посівів, яка оцінюється на рівні 13 млн га, та з огляду на рясні опади, які до того ж добре розподілені по території. Виробництво ячменю також зростає завдяки збільшенню посівів та оптимістичними перспективами підвищення врожайності.

Аргентина

ФАО передбачає, що загальний урожай зернових в Аргентині дещо зменшиться (на 0,6 %) до 83,6 млн тонн (слайд № 2). Однак, добрий урожай пшениці створює передумови для рекордного обсягу експортних поставок пшениці до 13,7 млн тонн, що більше на 5,4 % проти минулого року. Разом з тим, експорт фуражних зернових (кукурудзи, ячменю та сорго) скоротиться на 10,4 % і встановиться на рівні 36,1 млн тонн³.

Збереження посівних площ на високому рівні, прийнятна вологозабезпеченість, зростаючий зовнішній попит на пшеницю і кукурудзу через девальвацію аргентинського песо та високі внутрішні ціни є основними факторами, які сприяють виробництву цих сільськогосподарських культур.

Бразилія

Розрахунки ФАО показують, що в Бразилії збільшиться виробництво зернових культур на 2,3 % до 121,9 млн тонн (слайд № 2). Зміцнення експортної конкурентоспроможності через послаблення бразильського реалу сприяє експорту бразильської кукурудзи, який, незважаючи на незначне збільшення виробництва, передбачається в обсязі 33,5 млн тонн, що менше, ніж у 2019 році на 14,1 %³.

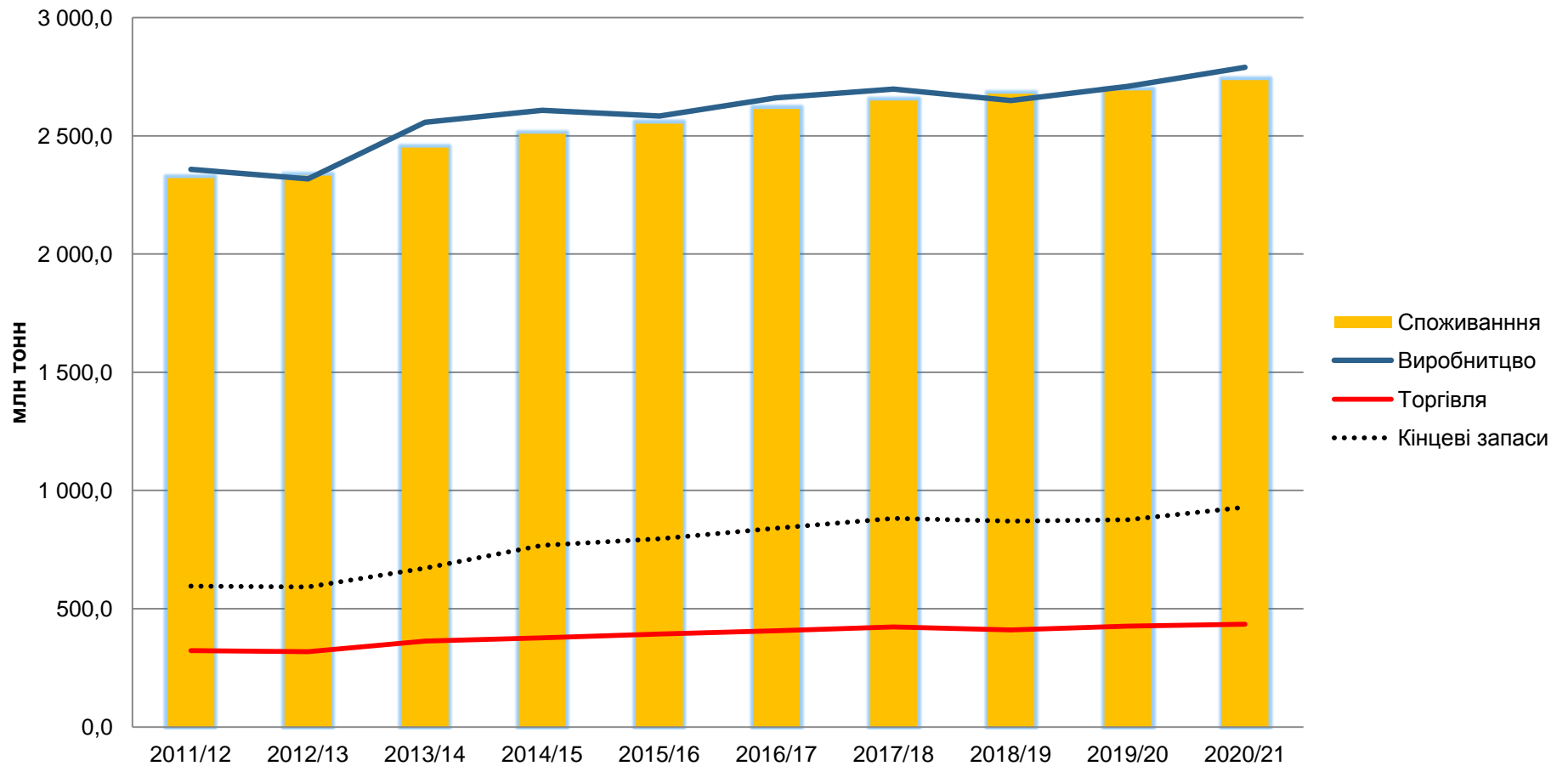
Поточний рік у Бразилії характеризується збільшенням виробництва основних сільськогосподарських культур, зокрема пшениці, кукурудзи та рису.

Російська Федерація

У Російській Федерації порівняно з 2019 роком очікується більший на 3,8 % урожай зернових культур, який складе 122,3 млн тонн (слайд № 2). У зв'язку з добрими перспективами внутрішнього виробництва у 2020 році та попитом на російську пшеницю за кордоном, ФАО робить висновок, що експорт пшениці з Російської Федерації перевищить середній обсяг і досягне 34 млн тонн. Одночасно, експорт фуражних зернових (ячменю, кукурудзи, вівса та жита) прогнозується на 7,9 % більшим в обсязі 9,6 млн тонн³.

Посушливі погодні умови у березні та квітні 2020 року негативно вплинули на посіви озимої пшениці у ключовому для вирощування пшениці Південному федеральному окрузі. В інших основних регіонах (Північний Кавказ, Поволжя та Центральний федеральний округ), які вирощують озиму пшеницю, сезонні опади були вище середнього рівня, що свідчить про добрі перспективи врожаю. Зважаючи на розширення загальної засіяної пшеницею площі до 29 млн га, обсяг її виробництва становитиме 79 млн тонн. Виробництво кукурудзи та ячменю також очікується на рівні, вищому за середній.

Світовий ринок зерна

Прогноз виробництва зернових культур в Україні та країнах, які є основними конкурентами України на світовому ринку зерна, млн тонн

Країна	Пшениця			Фуражні зернові			Рис-сирець			Всього зернові			
	В середньому за 5 років	2019 р. (оцінка)	2020 р. (прогноз)	В середньому за 5 років	2019 р. (оцінка)	2020 р. (прогноз)	В середньому за 5 років	2019 р. (оцінка)	2020 р. (прогноз)	В середньому за 5 років	2019 р. (оцінка)	2020 р. (прогноз)	Зміна 2020/2019 (%)
Україна	26,3	28,3	25,0	39,7	46,4	47,1	0,1	0,1	0,1	66,1	74,8	72,2	-3,5
США	54,0	52,3	51,1	378,6	359,3	420,9	9,1	8,4	9,8	441,7	420,3	481,8	14,6
Канада	30,9	32,3	33,9	26,8	28,6	29,3	0,0	0,0	0,0	57,7	61,0	63,2	3,7
ЄС	150,2	155,6	125,5	157,0	166,5	160,4	2,9	2,9	2,9	310,2	325,0	288,8	-11,1
Австралія	21,6	15,2	26,7	13,4	11,6	12,9	0,5	0,1	0,1	35,5	26,8	39,6	47,6
Аргентина	17,5	19,8	20,3	52,0	63,2	62,1	1,4	1,2	1,2	70,8	84,1	83,6	-0,6
Бразилія	5,4	5,2	5,7	88,4	103,5	105,1	11,6	10,4	11,1	105,5	119,1	121,9	2,3
Росія	73,5	74,5	79,0	41,2	42,3	42,2	1,1	1,1	1,1	115,8	117,9	122,3	3,8